

Shaip Beqiri

Hydra des Zorns Hidra e mllefít

Gedichte Albanisch und Deutsch

Übersetzt von Hans-Joachim Lanksch

Limmat Verlag
Zürich

Die Herausgabe dieses Werks wurde gefördert durch TRADUKI, ein literarisches Netzwerk, dem das Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten der Republik Österreich, das Auswärtige Amt der Bundesrepublik Deutschland, die Schweizer Kulturstiftung Pro Helvetia, Kulturkontakt Austria, das Goethe-Institut, die Slowenische Buchagentur JAK, das Ministerium für Kultur der Republik Kroatien, das Ressort Kultur der Regierung des Fürstentums Liechtenstein, die Kulturstiftung Liechtenstein, das Ministerium für Kultur der Republik Albanien und die S. Fischer Stiftung angehören.

traduki

Im Internet

- › Informationen zu Autorinnen und Autoren
  - › Hinweise auf Veranstaltungen
  - › Links zu Rezensionen, Podcasts und Fernsehbeiträgen
  - › Schreiben Sie uns Ihre Meinung zu einem Buch
  - › Abonnieren Sie unsere Newsletter zu Veranstaltungen und Neuerscheinungen
- www.limmatverlag.ch

Das *wandelbare Verlagsjahreslogo* des Limmat Verlags auf Seite 1 stammt aus einer Originalserie mit Frisuren aus den letzten fünf Jahrhunderten von Anna Sommer.
www.annasommer.ch

Die deutsche Übersetzung der Zeile aus Baudelaires «Les Fleurs du Mal» stammt von Stefan George
Umschlagillustration von Daut Berisha
Typographie und Umschlaggestaltung von Trix Krebs

©2014 by Limmat Verlag, Zürich
ISBN 978-3-85791-733-2

Ne cherchez plus mon cœur; les bêtes l'ont mangé.
Such nicht mein Herz – das längst die Tiere frassen.

Charles Baudelaire, Les Fleurs du Mal, 1857

Bukuri! tmerisht e dashur, llaftari! tmerisht e bukur.
Schönheit! schrecklich geliebt, Entsetzen! schrecklich schön.

Lasgush Poradeci, Ylli i Zemrës, 1937

Zhapëllima

*Ky libër nuk është imi
As i dhembjeve të huaja*

*Do ta shkruaj bukur shpejt
Me pikë dyshimi të brejtur
Pa pikëpyetje pa pikëçuditje*

*Heshtjen mes rrokjesh
Era kot e shpur tutje prapa resh
Në të do të fus tërë trupin
Se shpirtin asnjë libër s'e nxë
Asnjë maskë asnjë urnë asnjë fjalë*

*Thellë do të shkruaj veten
Udhën nëpër pyll nëpër natë
Kthimin para nisjes në qytet
Dhe dritën që gjithnjë më ndjek*

*Do ta mbaroj një vjeshtë të vonë
Kur të këputen gjethët e mbamë
Nga dega e thyer e mllefrit tim*

*Atëherë ju do të fleni gërhitni
E unë do të shërohem nga pagjumësia*

*Një nga një do të këputen edhe yjtë
Po s'do të më zgjojnë as pikëllojnë
Se romantika ka herë paskësh vdekur
E ne duhet të jetojmë të lumtur ne*

*Këtë libër s'do ta shkruaj kurrë më
E tjetër nuk do të jem as atëherë
Kur duhet të ndiej e mendoj ndryshe*

Geraschel

*Dieses Buch ist nicht meines
Auch nicht das des fremden Schmerzes*

*Schreiben werd ich es ziemlich schnell
Mit zernagten Zweifelzeichen
Ohne Fragezeichen ohne Ausrufezeichen*

*Das Schweigen zwischen Silben
Trägt der Wind umsonst hinter die Wolken
Den ganzen Körper werde ich hineinlegen
Denn die Seele passt in kein Buch
In keine Maske keine Urne kein Wort*

*Tief schreibe ich mich dann selbst
Den Weg durch Wald durch Nacht
Das Umkehren vor dem Aufbruch in die Stadt
Und das Licht das mir stets folgt*

*Zu Ende bringen werd ich es im Spätherbst
Wenn die letzten Blätter abfallen
Vom geknickten Zweig meines Zorns*

*Dann werdet ihr schlafen schnarchen
Und ich werde geheilt von Schlaflosigkeit*

*Einer nach dem anderen fallen auch die Sterne
Und werden mich weder wecken noch vergrämen
Die Romantik ist wohl längst schon gestorben
Und wir glücklich haben wir zu leben*

*Dieses Buch werde ich nie wieder schreiben
Ein anderer werde ich auch dann nicht sein
Wenn ich anders fühlen und denken soll*

*Me gjuhë të kulluar shkurtuar
Do ta shkruaj pa asnjë gabim
Këtë dhiatë të vetme të vetes*

*Ky libër juaji është përgjithmonë
I dhembjeve të mia të mira*

*Mit reinen knappen Zungen
Werd ich es schreiben ohne jeden Fehler
Dies einzige Vermächtnis meiner selbst*

*Dieses Buch ist allezeit das eure
Und das meiner guten Schmerzen*

Purpuri i muzgut të mbramë

Purpur der letzten Dämmerung

Ritmi e asgjë

Erdhi koha të hyjmë
Në lëkurën e njëri tjetrit

Të vërtetës së madhe
Që na sillet rreth shtëpisë
Patjetër t'i besojmë

Para se të ëndërrohem
Ajo do të na zgjojë

Zhveshur deri në asht
Mish i gjallë të dalim
Nëpër pyll fshehtësie
Yllin tonë të kërkojmë

Koha e dashur tashmë erdhi
Muzikë pagjumësie të dëgjojmë
Ritmin e këputur të zemrës sonë

Pas perdes së tejdukshme
Dritaren hapakrah të lëmë

Koha është të shikohemi
Si në pasqyrë të thyer
Në sytë e njëri tjetrit

Ti do t'i japësh gj
Asaj rrenëze të rrallë
Unë do t'i fryj fshehtas
Pluhurit të saj të gjallë

Do të gjendemi thellë
Përtej lotit të tretur

Rhythmus und nichts

Die Zeit ist gekommen
Einander
In die Haut zu schlüpfen

Der grossen Wahrheit
Die unser Haus umkreist
Unbedingt zu glauben

Bevor wir geträumt werden
Wird sie uns wecken

Bloss bis auf den Knochen
Als rohes Fleisch gehen wir dann
Durch den Wald des Geheimnisses
Unsern Stern zu suchen

Die beste Zeit ist gekommen
Die Musik der Schlaflosigkeit zu hören
Den abgehackten Rhythmus unsres Herzens

Hinter durchsichtigem Vorhang
Das Fenster sperrangelweit offen zu lassen

Es ist an der Zeit uns anzuschauen
Wie im zerbrochnen Spiegel
Im Auge des andren

Du wirst der ausgemachten Lüge
Die Brust geben
Ich werde insgeheim
In ihren lebenden Staub blasen

In der Tiefe werden wir sein
Jenseits der aufgelösten Träne

Fatin do ta mbështjellësh
Rreth ashtit tim të mbetur
Në një gërranë të kaltëruar

Ah koha është të vdesim moj
Ende pa jetuar

Das Glück wickelst du dann
Um meinen Knochen der steckenblieb
In erblauter Höhlung

Zeit ist es zu sterben
Ungelebt

Zemra në shkëmb

Unë tashmë rri në breg
Prapa hijeve të purpurta
Të valës që prek qiellin

Qengji pi ujin e shkumëzuar
Të ditës që s'ngryset dot

Ti kot çjerr ballin
Atë maskë të së vetmes rrenë
Për të cilën trillohen
Të gjitha të vërtetat

Veten s'do ta shohësh kurrë më
Në pasqyrën time diellore

Unë s'fle në bregun tjetër
Kur hija jote ndjek valën
Që shkëmbin çan në zemër
E zemrën në shkëmb mbërthen

Herz am Felsen

Ich sitze nun am Ufer
Hinter den purpurnen Schatten
Der Welle die an den Himmel rührt

Das Lamm trinkt das schäumende Wasser
Des Tages der nicht zur Neige geht

Umsonst zerkratzt du dir die Stirn
Die Maske des falschen Selbst
Für welches alle Wahrheiten
Erfunden werden

Dich selbst wirst du nie mehr sehen
In meinem Sonnenspiegel

Ich schlafe nicht am anderen Ufer
Wenn dein Schatten der Welle folgt
Die den Fels im Herzen spaltet
Das Herz an den Felsen nagelt

Nofulla e zbrztë

Pastaj
Të ranë një nga një
Dhëmbët e dhëmballat

Trysa të qelbej
Ndanë atij udhëkryqi
Midis sheshit të shkretë
E urisë sate të mashtruar

Nuk lëvizje dot
Kudhër e përmbysur
Ku farkëtohet fati i huaj

Leerer Kiefer

Und dann
Fielen dir nach und nach
Zähne und Backenzähne aus

Dein Zahnfleisch verrottete
An jener Kreuzung
Zwischen gottverlassenem Platz
Und deinem getäuschten Hunger

Du rührtest dich nicht
Umgestürzter Amboss
Auf dem fremdes Glück geschmiedet wird

Balasti

Në shtëpinë time
Bëj jetën e lumtur
Të një qeni me zgjebe

Ujin e zi e bart
Nga kati i trembëdhjetë
Në të shtatin
Të bardhin e shpur
Nga i treti në të nëntin

I lëpij të gjithë eshtrat e mëhallës
Dhe mëlcoj plagën e madhe
Të voglat i numëroj ndonjëherë
Duke i shumëzuar me yjtë

Ditën e njimtoj nën strehë të huaj
Dhe kur të bjerë muzgu
Ndizen të gjitha xixëllonjat
E lirisë sime të përanshme
Brenda murit që s'kalohet

Në jetën time të thyeshme
Përnatë kapërcej pragun e ëndrrës
Dhe dal në tjetër planet

Ballast

In meinem Haus
Führe ich das glückliche Leben
Eines Hundes der die Krätze hat

Abwasser trag ich
Vom dreizehnten Stock
In den siebten
Sauberes schlepp ich
Vom dritten auf den neunten

Ich schleck an allen Knochen die im Viertel herumliegen
Und versüsse die grosse Wunde
Die kleinen zähl ich manchmal
Multipliziere sie mit den Sternen

Den Tag hintergeh ich unter fremdem Dach
Und bricht die Dämmerung an
Entzünden sich alle Glühwürmer
Meiner Randfreiheit
In der Mauer die man nicht durchstösst

In meinem zerbrechlichen Leben
Überschreite ich allnächtlich die Schwelle des Traums
Und ziehe auf einen anderen Planeten

Poeti shqiptar Shaip Beqiri i përket një letërsie të re nga moshë. Libri i parë në gjuhën shqipe, një përkthim i pjesërishëm i Missale (Meshari kishës katolike), daton nga viti 1555. Përpara kësaj kishte – si në vendet e tjera të Europës juglindore të sunduara afro 500 vite nga Perandoria otomane – tradita lirike dhe epike gojore. Pas kësaj, në territorin e sotëm të Shqipërisë dhe tek arbëreshët (shqiptarët e ikur para pushtimit otoman për në jugun e Italisë) zhvilloheshin shkrime fetare dhe të tjera. Letërsia e mirëfilltë në këto vise zuri të zhvillohej vetëm në vazhden e lëvizjes kombëtare të shekullit XIX, zhvillim ky që zuri rrënjë në Kosovë vetëm një shekull më vonë, domethënë pas LDB-së. Qysh në vitet e 60-ta letërsia e re shqiptare e Kosovës shenoi një lulëzim që ishte i papritur për fillimin e një letërsie.

Shaip Beqiri u lind në vitin 1954 në Gllamnik të Kosovës. Pas studimeve për gjuhë-letërsi shqipe ka punuar redaktor kulture në shtyp. Prej vitit 1995 jeton në Zvicër ku shpëtoi nga përndjekja politike. Edhe këtu punoi gazetar e redaktor kulture. Vëllimi i tij i parë poetik e pa dritën e botimit më 1976, kur në poezinë shqipe të Kosovës mbizotëronin ngjeshja dhe reduktimi i skajshëm. Poezia e Beqirit që nga fillimi dallohet nga poetika e ngurosjës dhe lapidarizmit që priret nga nemitja sikundër e kultivonin pararendësit e tij. Në vend të kësaj, poezia e tij flet – me gjithë ekonominë e mjeteve shprehëse – me imazhe më së shumti të zymta dhe me metafora asociacionesh të lira, gjë për të cilën kritika gjysmëzyrtare letrare e Kosovës e qorton-te si «surrealizëm». Që nga fillimi Beqiri nuk kufizohet në tema kolektive, kombëtare (Kosova dhe fati i popullit shqiptar), por artikulon veçanërisht tema dhe gjendje personale dhe universale. Kritiku letrar Ibrahim Rugova (këtej njihet më tepër si politikan) tha për Beqirin se «poezia e tij na flet me një seriozitet klasik mbi çështjet moderne të ekzistencës». Që nga fillimi zëri poetik i Beqirit është individual dhe i pandikuar nga modat e mainstream-it letrar. Ai veçanërisht i është shmangur ndikimit të poezisë së poetit rumun serbishtshkrues Vasko Popa, ndikimit të të cilit i ishte nënshtruar lirika shqiptare e Kosovës në vitet e 60-ta dhe 70-ta. Gjithë deri sot Shaip Beqiri e ruan mëve-

Der albanische Lyriker Shaip Beqiri gehört einer jungen Literatur an. Das erste Buch in albanischer Sprache, eine Teilübersetzung des Missale Romanum, datiert aus dem Jahr 1555. Davor gab es – wie in anderen Ländern Südosteuropas, die rund fünfhundert Jahre zum Osmanischen Reich gehörten – lyrische und epische orale Traditionen, danach entwickelte sich im Bereich des heutigen Albanien und bei den Arbëresh (vor der osmanischen Eroberung nach Süditalien geflohene Albaner) religiöses und sonstiges Schrifttum. Genuine Literatur begann sich dort erst im Zug der Nationalbewegung des 19. Jahrhunderts zu entwickeln. Diese Entwicklung setzte im Kosovo (albanisch: Kosova) erst ein Jahrhundert später, nach dem Zweiten Weltkrieg, ein. Bereits in den Sechzigerjahren verzeichnete die junge kosovo-albanische Literatur eine Blüte, die man nicht am Anfang einer Literatur erwarten würde.

Shaip Beqiri wurde 1954 in Gllamnik im Kosovo geboren. Nach einem Studium der albanischen Sprache und Literatur arbeitete er als Kulturredaktor. Seit 1995 lebt er in der Schweiz, wo er sich vor politischer Verfolgung in Sicherheit brachte. Auch hier arbeitete er als Kulturjournalist. Sein erster Gedichtband erschien 1976, als radikale Verknappung und Reduktion den Ton in der kosovo-albanischen Lyrik angaben. Beqiris Lyrik setzt sich von Anfang an von der Poetik der Versteinerung und der zum Verstummen neigenden lapidaren Erstarrung seiner Vorgänger ab. Seine Lyrik spricht stattdessen – bei aller Ökonomie der Ausdrucksmittel – in zumeist düsteren Bildern mit frei assoziierten Metaphern, was ihm von der offiziellen Literaturkritik seines Landes den Vorwurf des «Surrealismus» einbrachte. Beqiri beschränkt sich nicht auf kollektive, nationale Themen (Kosovo und die Geschicke des albanischen Volkes), sondern artikuliert insbesondere persönliche und universale Themen und Befindlichkeiten. Der Literaturkritiker Ibrahim Rugova (hier eher als Politiker bekannt geworden) bezeichnete ihn zu Recht als Autor, «dessen Lyrik mit klassischer Ernsthaftigkeit von modernen Fragen der Existenz» spricht. Beqiris dichterische Stimme ist vom Beginn an individuell und

Der Übersetzer

Hans-Joachim Lanksch, geboren 1943 in Braunschweig, studierte Slawische- und Balkanphilologie, Volkskunde und Albanologie. Lebt in München als Übersetzer für Albanisch, Slowenisch und Serbisch/Kroatisch. Aus dem Albanischen übersetzte er Bücher von Martin Camaj, Kasëm Trebeshina, Lindita Arapi, Azem Shkreli, Ali Podrimja, Vaxhid Xhelili. In Zeitschriften und Anthologien veröffentlichte er Lyrikübersetzungen von Lasgush Poradeci, Frederik Rreshpja, Ridvan Dibra, Mimoza Ahmeti, Primo Shllaku, Jamarbër Marko, Luljeta Lleshanaku, Visar Zhiti, Ledia Dushi, Kate Xukaro, Din Mehmeti, Adem Gajtani, Fahredin Gunga, Rrahman Dedaj, Mirko Gashi, Eqrem Basha, Edi Shukriu, Flora Brovina, Shaip Beqiri u. a. sowie Prosa von Elvira Dones, Ridvan Dibra und Anton Pashku. 1999 Nikolaus-Lenau-Preis der Künstlergilde Esslingen, 2002 Nationaler Literaturpreis der Republik Albanien «Penda e argjendtë» («Silberne Feder») in der Sparte Übersetzung.

Përmbajtja / Inhalt

6 *Zhapëllima / Geraschel*

Purpuri i muzgut të mbramë Purpur der letzten Dämmerung

12 Ritmi e asgjë / Rhythmus und nichts
16 Zemra në shkëmb / Herz am Felsen
18 Nofulla e zbraztë / Leerer Kiefer
20 Balasti / Ballast
22 Murana / Das Steinmal
24 Gjyçi / Hemmung
26 Nata e fundit në atdhe / Letzte Nacht in der Heimat
30 Akuariumi / Das Aquarium
34 Gjysmëbiseda / Halbgespräch
36 Dytëshori / Der Doppelgänger
40 Galtina e yjve / Sternenschutt

42 *1981*

Endja galaktikave të dehura Stromern in trunkenen Galaxien

46 Prapa kulisave të territ / Hinter den Kulissen des Dunkels
48 Ilirishte / Illyrisch
50 Një asht i mashtruar / Ein reingelegter Knochen
52 Ankthi / Alptraum
54 Qielli në frëngji / Himmel in der Schiessscharte
56 Therra në prag / Dornbusch auf der Schwelle
58 Flamuri / Die Fahne
60 Kosova / Kosova
62 Shqipëria / Albanien
64 Vetëtima e çapëluar / Zerfetzter Blitz

68 *1989*

Rekuiem gjakut të kukulllave
Requiem für Puppenblut

- 72 Balada e çmurosur / Entmauerte Ballade
76 Grigja e reve / Die Herde Wolken
78 Korniza e thyer / Zerbrochener Rahmen
80 Rekuiem i thinjur / Requiem mit weissen Haaren
82 Lukunia / Das Wolfsrudel
84 Oshënari / Der Eremit
86 Ballkani / Der Balkan
88 Këlyshët në muzg / Kleiner Köter in der Dämmerung
90 Xhelati im i ngopur / Mein satter Henker
92 Apokaliptike / Apokalyptisch
- 96 *1998*

Pëlhura në kryq të bardhë
Gewebe an weissem Kreuz

- 100 Amfibe / Amphibien
102 Torpila / Torpedo
104 Fatamorgana / Fata Morgana
106 E padukshmja / Unsichtbares
108 Nemitja / Verstummen
110 Cenga / Das Totentuch
112 Dimri i parë në dhe të huaj / Der erste Winter
in fremdem Land
114 Dalbania / Dalbania
116 Zhargina / Rutschiger Fleck Erde
118 *Gjahu përrallor / Märchenjagd*
- 123 *Pasthënie / Nachwort von Hans-Joachim Lanksch*